

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р ЕНЬО ВАСИЛЕВ САВОВ

по

Дисертационен труд: „РЕФЕРЕНДУМИТЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ПРИ МЕЖДУНАРОДНИТЕ ДОГОВОРИ НА ПРИМЕРА НА ДЪРЖАВИТЕ ОТ ЕИП И ШВЕЙЦАРИЯ”

Автор: ЗЛАТКА ГЕРГИНОВА

Намирам избраната тема на дисертационния труд за целесъобразна и до голяма степен актуална, доколкото формите на пряката демокрация не са сред често избраните теми в българската научно-изследователска практика. Не че по въпроса не е писано и то не от малко автори, но цялостно, задълбочено и аналитично изследване и то на примера на такива водещи в това отношение държави като Швейцария и тези от Европейското икономическо пространство – няма.

Структурата на дисертационния труд е логична и удачно изградена.

В един добре построен увод се дава обосновка на избора на темата, разяснява се понятието „референдум”, посочва се наличието на различни по форма и съдържание референдуми, обосновава се избора на Швейцария и ЕИП като пример за използването на тази форма на пряката демокрация. Откроена е основната цел на дисертационния труд и научно-изследователските задачи, които авторката си е поставила, посочени са научно-изследователските методи, които авторката е използвала в своята работа. Като част, въвеждаща в дисертационния труд и разкриваща основната цел, научно-изследователските задачи, които ще решава авторката и методите, които ще използва, уводът е приемлив и с оглед на неговия характер – добре структуриран.

Първата глава има също така въвеждащ историческо-теоретичен характер. Разглеждат се различните видове и форми на пряката демокрация, дава се етимологичния произход на самото понятие „Референдум” и се

разтълкува неговата същност и съдържание. Като използва умело историческия метод за анализ, авторката откроява основните исторически причини, довели до широкото използване на тази форма на пряка демокрация в Швейцария, Кралство Норвегия,, Република Исландия и Княжество Лихтенщайн. Анализирайки пък съвременните основни закони в тези държави тя разкрива и оформя законовите постулати на тяхната съвременна пряка демокрация. Като стъпва на основата на тази добре построена първа част, авторката уверено преминава към същностната част на дисертационния си труд – глава втора, озаглавена - „Актуалност на референдума като форма на пряка демокрация на държавите от ЕИП и отношенията им с Европейския съюз”.

Тази глава и до голяма степен глава трета на дисертационния труд са най-близо до формулираната от авторката дисертационна теза.

Правилно параграф първи на втора глава е посветен на отношенията на Швейцария и държавите от ЕИП с Европейския съюз.Тези отношения са дълга и вълнуваща, бих казал, история, отразяваща често несъответствието между желанията на управляващите и волята на управляваните, т.е. народа, стремежът да се запази традиционния неутралитет на Швейцария, но да се намерят форми, без той да бъде нарушаван, за сътрудничество на взаимно приемлива основа с Европейския съюз. Убедително в това отношение звучи приложеният „Списък на референдумите в Швейцария във връзка с отношенията ѝ с ЕО, а впоследствие с ЕС”. Посочени са, макар и не особено систематично, отношенията и на другите държави от ЕИП със ЕО/ЕС. Норвежкият народ два пъти и дори при подписан договор за присъединяване към ЕО/ЕС, с референдум отхвърля тази възможност. Страхът от загубване на голяма част от суверенитета на държавите си и попадане под нежелана от по-голямата част от населението зависимост от ЕС е ръководната нишка при провеждането на референдумите, свързани с ЕС в този регион. Самият договор за ЕИП от 1990 година е замислен и реализиран именно с тази цел – да се приобщят държавите от региона към основните европейски ценности, да приемат част от правото на ЕС, да допуснат действието на четирите основни свободи на единния пазар в отношенията си с държавите-членки без да стават формално членки на ЕС. Този пример на основата на действието на самия Договора за ЕИП може да има особено важно значение понастоящем и

в бъдеще като пример на отношения на Съюза с държави, които не мога, не искат, не е необходимо или дори не е желателно и за самия ЕС да стават негови членки, но и двете страни са заинтересовани от отношения на потясна координация и сътрудничество.

Като продължение на първия параграф е и параграфът „2.2.2. Европейския съюз и Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген”, в който подробно са разгледани конкретните стъпки и рамките, в които Швейцария и държавите от ЕИП прилагат споразумението от Шенген.

До тук нещата следваха своя логичен ход на развитие, отговарящ на заглавието на главата и замисъла на автора да се представят основно отношенията на Швейцария и държавите от ЕИП с Европейския съюз.

И тук ще отправя първата критична бележка към авторката. Не отговаря нито на звученето на глава втора, нито на логиката, която се следва в изложението вмъкването тук на членството в ООН и НАТО. Тези два въпроса имат своето логично място в глава трета! Глава втора е следвало да бъде посветена само и единствено на отношенията, споразуменията и в тази връзка с референдумите, свързани с Европейския съюз. Авторката е събрала и анализирила достатъчно материал в самия дисертационен труд по този въпрос и той трябва да бъде концентриран на едно място.

Вече третата глава, озаглавена „Представителството на страните от Европейското икономическо пространство в международните организации” може да събере в себе си всичко, свързано с тези организации, в т.ч. и ООН и НАТО. Тук много добре разработени и в логично последователност следват параграфите 3.1 „Членство на държавите от ЕИП и Швейцария в по-важни международни междуправителствени организации” и параграф 3.2. „Референдумите като инструмент за присъединяване към международни организации в практиката на държавите от ЕИП и Швейцария”.

За параграф 3.3. „Преглед на проведени референдуми по външнополитически въпроси и въпроси за европейската интеграция” също съм на мнение, че щеше да се чувства по-добре в глава втора, ако тя беше посветена изцяло на ЕС. Тук имам и една друга бележка, че без някаква

особена необходимост се връща към вече изяснени от нея страни на понятието ”референдум”, та дори и на етимологията на термина (с.180).

Някак си не на място и излишни ми се струват и разсъжденията на авторката, свързани с едно евентуално оттегляне на Великобритания от ЕС. Разбирам замисъла, че ако това стане, то Великобритания няма напълно да се откъсне от ЕС, а ще следва вероятно примера на държавите от ЕИП. Но въпросът е твърде сложен и бих казал болезнен, за да може да се изчерпи само с един абзац, така че поставянето му звучи изкуствено в едно такова изследване.

В заключението авторката прави някои обобщения и изводи въз основа на обширните аналитично разгледани факти и обстоятелства в дисертационния труд.

Смятам, че направените бележки не накърняват достойнствата на представения дисертационен труд. С оглед на гореказаното, основният извод, който бих могъл да направя е, че и дисертационният труд и кандидат-докторантката отговарят напълно на изискванията, съдържащи се в Глава Втора, Раздел II на Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”.

На това основание убедено бих искал да предложа на уважаемото научно жури:

да приеме като успешен дисертационния труд на Златка Гергинова, озаглавен „Референдумите като инструмент при международните договори на примера на държавите от ЕИП и Швейцария” и да излезе със становище да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” по специалност „Международно право и международни отношения”, шифър: 05.05.15.

15.01.2015 г.

София

ИЗГОТВИЛ:

(доц. д-р Еньо Савов)